

Francois Truffaut

Urodził się w 1932 roku w Paryżu. Reżyser, scenarzysta, twórca dialogów, aktor i producent filmowy. Jednocześnie przez całe życie pisze recenzje filmowe i artykuły krytyczne (opublikował 75 obszernych artykułów na temat kinematografii). Razem z Helen Scott wydał też książkę, na bazie wywiadu z Alfredem Hitchcockiem: „Kino według Alfreda Hitchcocka” (pierwsza tego typu publikacja oparta na wywiadzie).

Mimo zamożnych rodziców, Janine de Montferrand i Rolanda Truffaut (choć biologicznym ojcem był Roland Lewy, którego zidentyfikował dopiero w 1968 roku), Francois Truffaut nie zaznał szczęśliwego dzieciństwa. Od dziecięcych lat przebywał najczęściej u babki, u rodziców przyjaciół, w internatach i zakładach opieki nad sprawiającą problemy młodzieżą.

Po ukończeniu szkoły podstawowej zaczął samodzielnie utrzymywać się ze swojej pracy, a w czasie, kiedy okresowo mieszkał w domu rodzinnym, nie miał nawet swojego pokoju (spał na korytarzu), mimo że większą część zarobków oddawał matce.

Namiętnie zainteresowany kinem (niektóre filmy oglądał po kilka razy) założył klub filmowy (działający krótko i poza ramami prawnymi).

Zauważony został przez Andre Bazina i kiedy jako siedemnastolatek dwukrotnie zdezerterował z wojska, Bazin przyjął na siebie rolę kuratora i wprowadził go do redakcji „Cahiers du Cinema”.

Gdy Truffaut miał nieco ponad dwadzieścia lat, stał się czołowym krytykiem francuskim – błyskotliwym, ostrym w swoich opiniach i bardzo wpływowym. Lansował pogląd, że zakończył się czas producentów i ich reżyserów, a zaczyna się czas autorów – twórców, którzy sami piszą swoje scenariusze i realizują je na własny sposób.

Andre Bazin, jako teoretyk kina, uważał, że niewłaściwe jest kreowanie i jakiegokolwiek deformowanie rzeczywistości, a jedynie odpowiednie jest wierne jej „odślanianie” i realistyczne ukazywanie. To determinowało metody pracy twórcy filmu – długie ujęcia i organizowanie planu głębią ostrości, co bardzo ograniczało możliwości twórcze.

Francois Truffaut, mimo że pierwszy długometrażowy film (*400 batów*) zadeedykował w hołdzie Andre Bazinowi – ojcu „nowej fali”, nie trzymał się wiernie koncepcji Bazina.

Podobnie jak inni nowofalowi twórcy, Truffaut rozpoczął swoją przygodę z filmem od filmów krótkometrażowych (*Odwiedziny*, *Łobuzy* i nakręcona wspólnie z Godardem *Opowieść o wodzie*).

Pierwszy film długometrażowy *400 batów*, oparty częściowo na wątkach autobiograficznych, nakręcił w 1959 roku, przy wydatnej pomocy finansowej teścia, Ignace’a Morgensterna. Film, na MFF w Cannes, otrzymał nagrodę za najlepszą reżyserie i nagrodę jury ekumenicznego, mimo że sam Francois Truffaut traktowany był na festiwalu jako persona non grata (ze względu na bezpardonową krytykę wcześniejszych filmów).

Dalsze filmy Francois Truffaut można przypisać do dwóch nurtów.

Pierwszy z nich to filmy powracające do wątków autobiograficznych, a także powracające do wcześniejszych filmów (jako kontynuacje, włącznie z cytowaniem ich fragmentów w dalszych produkcjach). Antoine Doinel, z *400 batów*, pojawia się ponownie w 1962 roku, w noweli *Antoine et Colette* w zbiorowym filmie *Miłość dwudziestolatków* i w 1968 roku w *Skradzionych pocałunkach*. Kolejny film z tego nurtu, który w pewnym sensie dotyka relacji Truffaut i jego aktora, Jean-Pierre Leauda, to *Dziki dziecko*, film z 1970 roku.

Ten nurt dopełniają ostatecznie filmy „sagi” Antoine’a Doinela: *Małżeństwo* (1970 r.) i *Uciekająca miłość* (1979r.). To rzadka okazja oglądania tego samego aktora (Jean-Pierre Leaud) w filmach tego samego reżysera, na przestrzeni ponad dwudziestu lat.

W tym nurcie mieści się też film *Kieszonkowe*, z 1976 roku.

Początkowa twórczość ugruntowała jego pozycję Truffaut jako reżysera i krytyka na tyle, że w 1967 roku rozgłośnia radiowa zaproponowała mu dziesięć godzin audycji, na dowolny, wybrany przez niego temat. Truffaut, bardzo wrażliwy na krzywdę dzieci, wybrał temat molestowania dzieci.

Drugi nurt, to tzw. kino gatunkowe. Znajdą się tu, między innymi, filmy: *Strzelajcie do pianisty* (1960), *Jules i Jim* (1961), *Gładka skóra* (1964), *Fahrenheit 451* (1966), *Panna młoda w żałobie* (1969), *Noc amerykańska* (1973), *Miłość Adeli H* (1975), *Bliskie spotkania trzeciego stopnia* (1977) i szczególnie warty zauważenia *Kobieta z sąsiedztwa* (1981). Niektórzy krytycy zarzucali Truffaut odejście w części filmów tego nurtu od idei „nowej fali”. Myślę, że nie do końca słusznie. Wymiana zdań na temat filmu *Noc amerykańska*, ostatecznie poróżniła Truffaut z Godardem.

Francois Truffaut nigdy nie twierdził, że dokonuje „rewolucji” w kinie. Twierdził jedynie skromnie, że robi filmy osobiste i szczerze. Jego twórczość była jednak doceniana. Poza nagrodą w Cannes otrzymywał Cezary, Złote Globy, nagrodę BAFTA i nagrodę Francuskiego Stowarzyszenia Krytyków Filmowych.

„Wrażliwy, urzeczony kinem i jego mitologią, traktuje świat, ludzi i ich losy z inteligentną ironią, ale też z sentymentem i wyrozumiałością. [...] Jego styl cechuje liryzm, gładkość, skromność i pogoda” – pisze w „Leksykonie reżyserów filmowych” Zbigniew Pitera.

Dodatkowe informacje:

1. Pojęcie „nowa fala” pojawiło się po raz pierwszy w artykule francuskiej dziennikarki, Francoise Giroud w 1957 roku (artykuł podsumowujący ankietę przeprowadzoną wśród francuskiej młodzieży). Francois Truffaut zaadaptował to pojęcie, odnosząc je do powstającego nurtu filmowego. Natomiast same idee „nowej fali” w kinematografii zapoczątkował jego artykuł z 1954: „O pewnej tendencji kina francuskiego”.

2. Pierwsze spotkanie z Andre Bazinem miało miejsce w czasie działania, założonego przez Truffaut, klubu filmowego. Truffaut swoje seanse organizował w niedzielne przedpołudnie,

a w tym samym czasie, niemal w sąsiedztwie, Andre Bazin prowadził wykłady na temat teorii kina. Truffaut udał się do niego z prośbą o zmianę terminu wykładów. Termin wykładów się nie zmienił, klub upadł, ale Bazin zainteresował się nastoletnim pasjonatem kina.